

Vraggods fra en verdenskrig 2

af Olaf Berg Nielsen

I Historisk Årbog 2015 omtalte jeg grave fra Første Verdenskrig, som endnu findes på vore kirkegårde i Thy. På Ørum kirkegård ligger Ernst Gäde fra torpedobåden A79 begravet. På Vorupør gamle kirkegård ligger tre tyske marinesoldater. På Vigsø kirkegård ligger et besætningsmedlem, Johann Schüttrup fra det tyske luftskib L 23 begravet.

Som berettet i sidste årbog, satte et enkelt spørgsmål en hel lavine i gang. En tysk kriminalpolitimand, der af helbredsgrunde boede nogle år i Thy, stillede spørgsmålet: »Hvad er det for nogle tyske grave fra 1. Verdenskrig på Agger kirkegård?«

Denne gang har jeg prøvet at undersøge, om det er muligt at finde flere oplysninger om nogle af de 12 på Agger kirkegård. Men som det gamle danske ord-sprog siger: »Om 100 år er alting glemt!« Mange e-mails og breve har været danske og tyske arkiver og privatpersoner til stor plage. Gang på gang er jeg løbet ind i en blindgyde, men ved én af gravene er det dog lykkedes. Med god hjælp fra fru Last fra Standesamt Putbus på øen Rügen har jeg fundet frem til en niece til Robert Koos. Desværre findes intet billede af ham. I hans hjemby Kasnevitz er der et mindesmærke over de lokale, der faldt i Første Verdenskrig, og her er han nævnt. Hans fødselsattest og dødsannonce har jeg også fået tilsendt. Her er først oplysningerne fra Agger kirkebog:

»Robert August Ruford Koos
Torpedomatros

1. Torpedodivision, 1. Abteilung. 2. Kompagnie

Født: 13.08.1898 i Neukamp (Glowitz)

Død: 10.07.1918 Nordsøen

Fundet på Agger strand den 16. august 1918

Begravet 18.08.1918 på Agger nye kirkegård«

Som det fremgår af fødselsattesten, blev Robert August Koos født i Neukamp, Glowitz, som i dag er en del af byen Putbus på øen Rügen. Hans far hed Johann Moritz David Koos og var fisker. Hans mors

Nr. 53.

Putbus am 16. August 1898.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach _____, be kannt,
der Ehefrau Johann Moritz David Koos _____

wohnhaft zu Neukamp (Glowitz) _____

_____ mangeltipper Religion, und zeigte an, dass von der
Johanna Carolina Karolin Koos geb. Buse,
früher Salsan? _____

wohnhaft bei sich _____ mangeltipper Religion,
zu Neukamp (Glowitz) _____

am _____ Sonntag den 16. April _____ des Jahres
tausend acht hundert neunzig und acht _____ Uhr mittags
um _____ Uhr ein Kind männlichen
Geschlechts geboren worden sei, welches _____ bei
_____ dem Vornamen
Robert August Richard _____

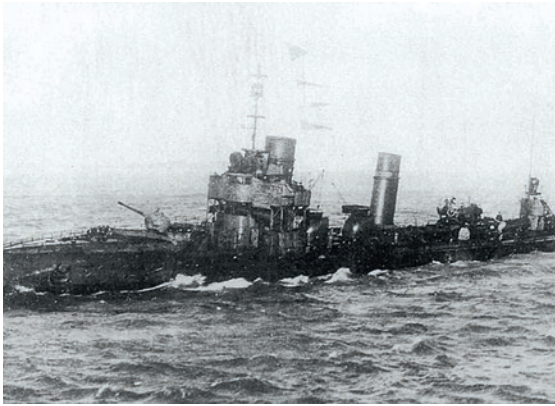
erhalten habe _____

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben _____

M. Koos _____

Der Standesbeamte.

Fødselsattesten.

Torpedobåden S66 Skorpion.

navn var Therese Anna Caroline Koos, født Buse. De boede i Neukamp og tilhørte den evangeliske religion; det der svarer til Folkekirken i Danmark. Her står ikke blot fødselsdagen, den 13. april 1898, men også at det var kl. 16 om eftermiddagen.

Kun 17 år gammel blev han indkaldt til den kejserlige marine og blev matros på torpedobåden S66, som også havde navnet *Skorpion*. Torpedobåden S66 *Skorpion* havde følgende data:

Hornmine.

Længde: 85 m. Bredde: 8,3 m. Dampkedler: 2 stk. Dampmaskiner: 2 stk., der var koblet til 2 skruer. 26.000 hestekræfter. Hastighed: 33-36 sømil, 61-66 km/t. Rækkevidde: 1300-1900 sømil ved 20 sømil/t, 2400-3500 km ved 37 km/t. Besætning: 83-85 mand.

Da båden ikke var bygget til lystsejlad men som en dræbermaskine, var den udstyret med tre stk. 10,5 cm kanoner. Den havde seks torpedorør med hver to torpedoer og medførte 24 hornminer. Den

Gravstenen på Agger kirkegård samt dødsannonce fra 30.07.1918. Det var før liget blev fundet; derfor står der i nederste linje: »Hvil blødt på den kolige grund«.

blev bygget på Schichau skibsværft i Elbing (i dag Elbląg i Polen). Kølen blev lagt i 1914, båden søsat 21.11.1916 og overdraget til drift 09.05.1917.

I dagene fra 7. til 9. juli 1918 havde mange tyske fartøjer forsøgt at holde en vej gennem minefelterne åben. Passagen blev kaldt Weg 200, men man var ikke blevet færdig dermed. Om aftenen den 10. juli fulgtes flere både, blandt andet S66, S62 og A79, ad Weg 200. Der var en svag vind fra vest-sydvest, lille søgang og klart vejr. Det viste sig, at minerne befandt sig tre sømil længere mod syd end antaget. S62 stødte ind i en mine og for til bunds. Kaptajn-løjtnant Röder von Diersburg forsøgte med motorbåden fra S66 at redde så mange som muligt, men den stødte også ind i en mine. Lidt efter skete det samme med S66 selv. Röder von Diersburg ligger i dag begravet på Vang kirkegård. Kort efter midnat, nu den 11. juli, skete det samme med A79. S66 mistede 76 mand.

En hornmine ligger fortojet til bunden og ses ikke på overfladen. Den ligner et pindsvin med blyrør til alle sider. Støder en båd ind i et sådant rør, eksploderer minen under havoverfladen og sender skibet til bunds.

Nu ligger Robert Koos begravet på Agger kirkegård sammen med otte mand fra A79, der i et forsøg på at redde de andre selv mistede livet. På flere andre kirkegårde ligger omkomne besætningsmedlemmer fra disse tre både begravet; nogle med deres navn på gravstenen, andre som ukendte. I alt 156 mand døde denne aften.

I Thy og Vester Hanherred ligger i alt 13 marinesoldater fra disse tre torpedobåde begravet. I Hellicsø én marinesoldat fra S66; i Lodbjerg én fra A79; i Ørum én fra S66; i Vang én fra S66; i Klitmøller

Krigsmonumentet i Kasnevitz.

otte fra A79; og i Hanstholm én fra A79. De tre både ligger nu på positionen 54.47 N og 04.52 Ø, vest for øen Sylt.

På Dorfstraße i Kasnevitz står et krigsmonument, som fortæller om 40 unge mænd, der ikke kom tilbage til denne lille landsby på den smukke ø Rügen. Robert Koos er nævnt under 1918. Læg også mærke til at en Richard Koos er nævnt året før; han var fætter til Robert (født 1893).

Olaf Berg Nielsen
Født 1938. Pensioneret bogtrykker.